

In naam van de heilige traditie

Paus Franciscus is populair, maar krijgt ook soms bitse kritiek uit kerkelijke rangen

- ▶ Gevatte uitspraken van de paus worden soms als verwarrend ervaren
- ▶ Ook zijn documenten stuiten op weerstand
- ▶ Kritiek is niks nieuws, maar klinkt vandaag meer verbeteren

Christof BOUWERAERTS

Al sinds zijn verkiezing op 13 maart 2013 spreken velen over „de nieuwe wind” die paus Franciscus in het Vaticaan en in de Kerk doet waaien. Toch ervaart lang niet iedereen dat als een gunstige ontwikkeling. Via reguliere en sociale media uitten sommige katholieken, tot bisschoppen en kardinalen toe, geregeld hun ongenoegen over wat de paus zegt of doet. Niet zelden leidt dat tot verhitte discussies, in sommige gevallen zelfs tot platvloerse scheldtirades.

In een analyse van november 2013 noemt de Vlaamse internet-pastor en jezuïet Nikolaas Sintobin Franciscus „de eerste paus in de geschiedenis van de katholieke Kerk die niet communiceert via encyclieken en tot in de puntjes geredigeerde voordrachten. Wel via korte, soms geïmproviseerde toespraakjes, tweets, interviews en telefoongesprekken”. Met uitspraken als „ik denk dat de Kerk zich tegenover sommige homoseksuelen moet verontschuldigen” of „katholieken moeten niet kweken als konijnen” levert paus Franciscus journalisten inderdaad gesneden brood. Het nadeel is dan weer dat ze minder nuances bevatten en in de handen van de

media makkelijk een eigen leven gaan leiden.

Na menig toespraak van Franciscus vragen sommige katholieken zich dan ook bezorgd af of de paus niet ingaat tegen de leer van de Kerk, of ergeren ze zich aan de verwarring die hij veroorzaakt. Zo tweette de Zuid-Afrikaanse kardinaal Wilfrid Fox Napier onlangs dat de Afrikaanse Kerk zich baseert op de Schrift en de leer van de Kerk, en niet op elke persconferentie van de paus. Anderen ervaren paus Franciscus' gevatte uitspraken dan weer als arrogant. De jonge Amerikaanse katholieke opiniemakers Matthew Schmitz en Ross Douthat vergeleken de communicatiestijl van Franciscus onlangs zelfs met die van de Amerikaanse presidentskandidaat Donald Trump, die de ene na de andere omstreken oneliner de wereld instuurt.

Niet louter Franciscus' stijl, maar ook zijn pauselijke documenten lokken kritiek uit. Dat de encycliek *Laudato si'* uit 2015, waarin hij oproept tot respect voor de natuur, enthousiast ont-

Paus Franciscus stuurt zelf aan op stoutmoedige dialoog

haald werd door links-progresieve organisaties en bewegingen, deed sommigen vrezen dat de Kerk almaar meer in de greep geraakt van seculier gedachtegoed dat de rechte leer van de Kerk inzake contraceptie en abortus uiteindelijk zal ondermijnen. In juli 2016 stuurden 45 katholieken, onder wie Giovanni Scalesse, overste van de katholieke missie in Afghanistan, en diverse seminariedocenten, dan

weer een brief naar kardinaal Angelo Sodano, hoofd van het kardinalencollege, en naar 218 individuele kardinalen en patriarchen. Daarin drukken ze hun bezorgdheid uit over het pauselijke document *De vreugde van de Liefde*, dat Franciscus in april 2016, na de synodes over het gezin, publiceerde. De briefschrijvers roepen de kardinalen op „te reageren tegen de gevaren voor het katholieke geloof en de moraal” die het document volgens hen bevat.

Herhaaldelijk drukte ook kardinaal Raymond Burke zijn bezorgdheid uit over de huidige koers van de Kerk. Dat de paus hem in november 2014 niet opnieuw benoemde tot prefect van de hoogste kerkelijke rechtbank, droeg dan ook bij tot zijn imago van tegenstander van de kerkleider. Ook riep de paus onlangs kardinaal Robert Sarah terug, de prefect van de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Regeling van de Sacramenten, nadat die priesters had opgeroepen zich tijdens de eucharistie naar het oosten te keren.

Dat paus Franciscus zelf herhaaldelijk aanstuurde op stoutmoedige dialoog, lijkt hem er niet van te weerhouden zijn beleid vastberaden voort te zetten. In een recente analyse wijst de invloedrijke Vaticaankenner John Allen Jr. er bovendien op dat kritiek op een paus, ook van zijn eigen bisschoppen, allerm minst nieuw is. Zelfs de apostel Petrus ontsnapte er niet aan. Wel dragen de polarisatie van onze hedendaagse cultuur en de sociale media volgens hem bij tot de heftigheid en de weerklank ervan.

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Modern leiderschap

„Dat sommigen paus Franciscus niet kunnen vatten, komt door zijn stijl van leiderschap. Deze paus werkt niet met onwrikbare zekerheden, maar daagt mensen uit het beste van zichzelf te geven. Dat doet hij met gewone gelovigen, maar net zo goed met kerkleiders. In de discussie of gescheiden mensen die een nieuwe relatie hebben de communie mogen ontvangen, geeft de paus geen pasklaar antwoord. Hij daagt de bisschoppen uit zelf op zoek te gaan naar werkbare antwoorden en looft hen wanneer ze dat daadwerkelijk doen. Dat is in de Kerk een ongebruikelijke aanpak.

De ironie wil dat we bij wereldse leiders net de tegenovergestelde evolutie zien. Politici zoals Poetin, Erdogan, Duterte of Orban baseren hun macht op een autoritair leiderschap. De leider is de baas en beslist wat verboden of verplicht is. Het is verfrissend dat de paus het tegendeel doet. Hij schaft de bestaande regels niet af, maar stelt mensen in hun omgang met die regels voor hun eigen verantwoordelijkheid. De kernvraag luidt dan niet langer „wat is de regel?”, maar „hoe gaat u met die regel om?”

Daarmee lijkt Franciscus op Jezus, die de mensen op dezelfde manier in verwarring bracht. Enerzijds beweerde Hij dat Hij de bestaande wet niet wilde veranderen, anderzijds dreef Hij Schriftgeleerden tot de wanhoop door regels te overtreden. Was Jezus dan een inconsequente persoon? Neen, Hij begreep dat de regels er voor de mensen zijn en niet andersom. Dat de waarden die schuilgaan achter de normen belangrijker zijn dan de normen zelf.

Het nadeel van die manier van denken en handelen is dat het comfort verdwijnt. Hoe makkelijk is het wanneer ons tot in het kleinste detail wordt verteld wat we mogen of moeten doen. Veel lastiger is het om zelf te moeten afwegen wat de juiste weg in het leven is. Vergelijk het met opgroeien. Als kind kun je er genoeg mee nemen je ouders te gehoorzamen, als volwassene moet je zelf keuzes maken.

In het evangelie maakt Jezus dat herhaaldelijk duidelijk. Zo is er een passage waarin Jezus een verminkte man geneest op de sabbat. Dat was tegen de regels. Jezus vraagt de Schriftgeleerden echter: „Mag men op sabbat goed doen of kwaad, een leven redden of doden?” (Marcus 3, 4). Daar hebben ze niet van terug. Het goede doen, weegt zwaarder dan de regels, zelfs als die regels het goede beogen.

Binnen de Kerk zien we vandaag oppositie tegen paus Franciscus. Sommigen trekken zelfs zijn pausschap in twijfel. Eigenlijk zijn zij in hetzelfde bedje ziek als de Schriftgeleerden uit het bovenstaande verhaal. Ze zijn geschokt omdat de paus dingen doet en zegt die niet volgens het boekje zijn. Ze krijgen geen vat op die man, kunnen hem niet plaatsen. Franciscus verlaat immers voortdurend zijn comfortzone en dwingt gelovigen hetzelfde te doen.

Regels zullen er altijd zijn en dat is maar goed ook. Geen staat, bedrijf, organisatie of gezin kan zonder. De Kerk heeft er ook nodig. Kerkelijke regels zijn evenwel geen staatswetten, zo beseft de paus. Ze kunnen zinvolle wegwijzers zijn, maar uiteindelijk is het aan iedere gelovige om de geest van het evangelie in het eigen leven toe te passen. Niemand is daarin perfect, zelfs de paus niet. Dat hij ons keer op keer aan het denken zet, maakt hem echter hoogst geschikt als kerkleider.

Franciscus geeft blijk van modern leiderschap. Hij moet het hebben van moreel gezag, veeleer dan van brute macht. Hij wil meer inspireren dan controleren. Hij staat tussen de mensen en koestert een positief mensbeeld. Hij daagt ons uit de beste versie van onszelf te worden. Hij durft tegen de stroom in te roeien en wereldleiders op hun verantwoordelijkheden te wijzen. Zijn morele leiderschap is vandaag groter dan dat van de meeste politici en daar mogen we als katholieken best trots op zijn.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

Kardinaal Raymond Burke staat bekend om zijn kritiek op paus Franciscus' beleid. © KNA-Bild